

Eindverslag Opgraving Poperinge, Casselstraat 67

Titel

Eindverslag opgraving Poperinge Casselstraat 67

Auteur

Emmy Van Laere
Met bijdragen van Ron Bakx

Erkende archeoloog

BAAC Vlaanderen bvba
OE/ERK/Archeoloog/2015/00020

BAAC-Projectnummer

2020-0821

Plaats en datum

Gent, 30 juni 2021

Reeks en nummer

BAAC Vlaanderen Rapport 1865
ISSN 2033-6896

Wettelijk depot

KBR

Inhoud

1	Beschrijvend gedeelte.....	1
1.1	Administratieve gegevens	1
1.2	Archeologische voorkennis	5
1.2.1	Samenvatting bureauonderzoek (AN ID 14842)	5
1.3	Onderzoeksopdracht	5
1.3.1	Onderzoeksdoelstelling	5
1.3.2	Onderzoeksvragen	6
1.3.3	Randvoorwaarden.....	8
1.3.4	Geplande werken en bodemingrepen	8
1.4	Werkwijze en strategie	10
1.4.1	Methode en technieken.....	10
1.4.2	Organisatie van de opgraving	10
1.4.3	Afwijkingen uitvoer onderzoek.....	12
1.4.4	Sampling, selectie- en inzamelstrategie vondsten en stalen	12
1.4.5	Inbreng specialisten en externe wetenschappelijke begeleiding.....	12
2	Bodem en paleolandschap	14
2.1	Paleolandschappelijk en bodemkundig kader	14
2.2	Bodemkundige profielregistraties.....	14
2.2.1	Beschrijving bodemkundige profielregistraties	14
2.3	Interpretatie bodem en paleolandschap	16
2.3.1	Bewaringstoestand bodemopbouw	16
2.3.2	Bodem en paleolandschap in een ruimer regionaal kader.....	16
3	Sporen en structuren	17
3.1	Inleiding	17
3.2	Manifestatie archeologische site aan huidig oppervlak.....	17
3.3	Stratigrafie van de site.....	17
3.4	Weergave onderzoek: kaarten	18
3.5	Beschrijving sporenbestand	19
3.6	Interpretatie sporen en structuren: opbouw archeologische site	19
3.6.1	Overzichtsfoto's van de aangelegde vlakken	28
4	Vondsten	32
4.1	Inleiding	32
4.2	Administratieve gegevens	32
4.3	Methode en technieken.....	32
4.4	Aardewerk.....	33
4.4.1	Assessmentmethode	33
4.4.2	Inventaris	33
4.4.3	Interpretatie	33

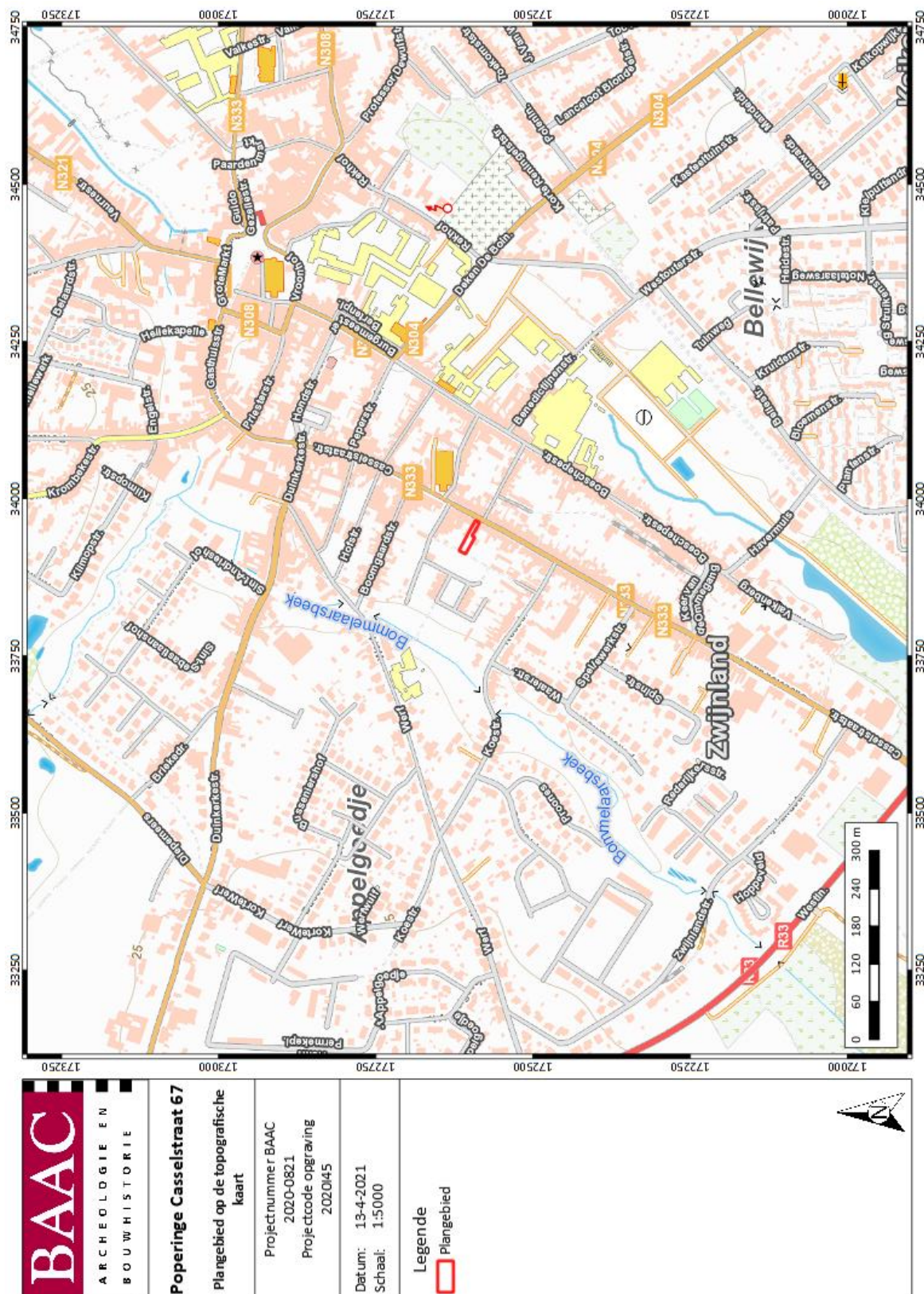
4.4.4	Technische en morfologische kenmerken van het gehele vondstcomplex	33
4.4.5	Een context van dichterbij bekeken: S1005 en S1006	34
4.4.6	Conservatie en behandeling	37
4.4.7	Potentieel op kenniswinst	37
4.5	Metaal	37
4.5.1	Assessmentmethode	37
4.5.2	Inventaris en interpretatie	38
4.5.3	Conservatie en behandeling	39
4.5.4	Potentieel op kenniswinst	39
5	Synthese onderzoeksresultaten	40
5.1	Datering en interpretatie van de archeologische site	40
5.1.1	Algemeen	40
5.1.2	Occupatiefase 1	40
5.1.3	Occupatiefase 2	40
5.2	De onderzoeksresultaten in een ruimer archeologisch, historisch en cultureel kader	40
5.3	Aanwezigheid archeologisch erfgoed na de opgraving.....	42
5.3.1	Niet opgegraven archeologisch erfgoed	42
5.4	Onderzoeksvragen: antwoorden	43
6	Samenvatting	47
7	Lijsten.....	48
7.1	Figurenlijst.....	48
7.2	Plannenlijst.....	48
7.3	Tabellenlijst	48
8	Bibliografie	50
9	Bijlagen	51
9.1	Sporenlijst	51
9.2	Vondstenlijst.....	51
9.3	Profielregistratie	51

1 Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens

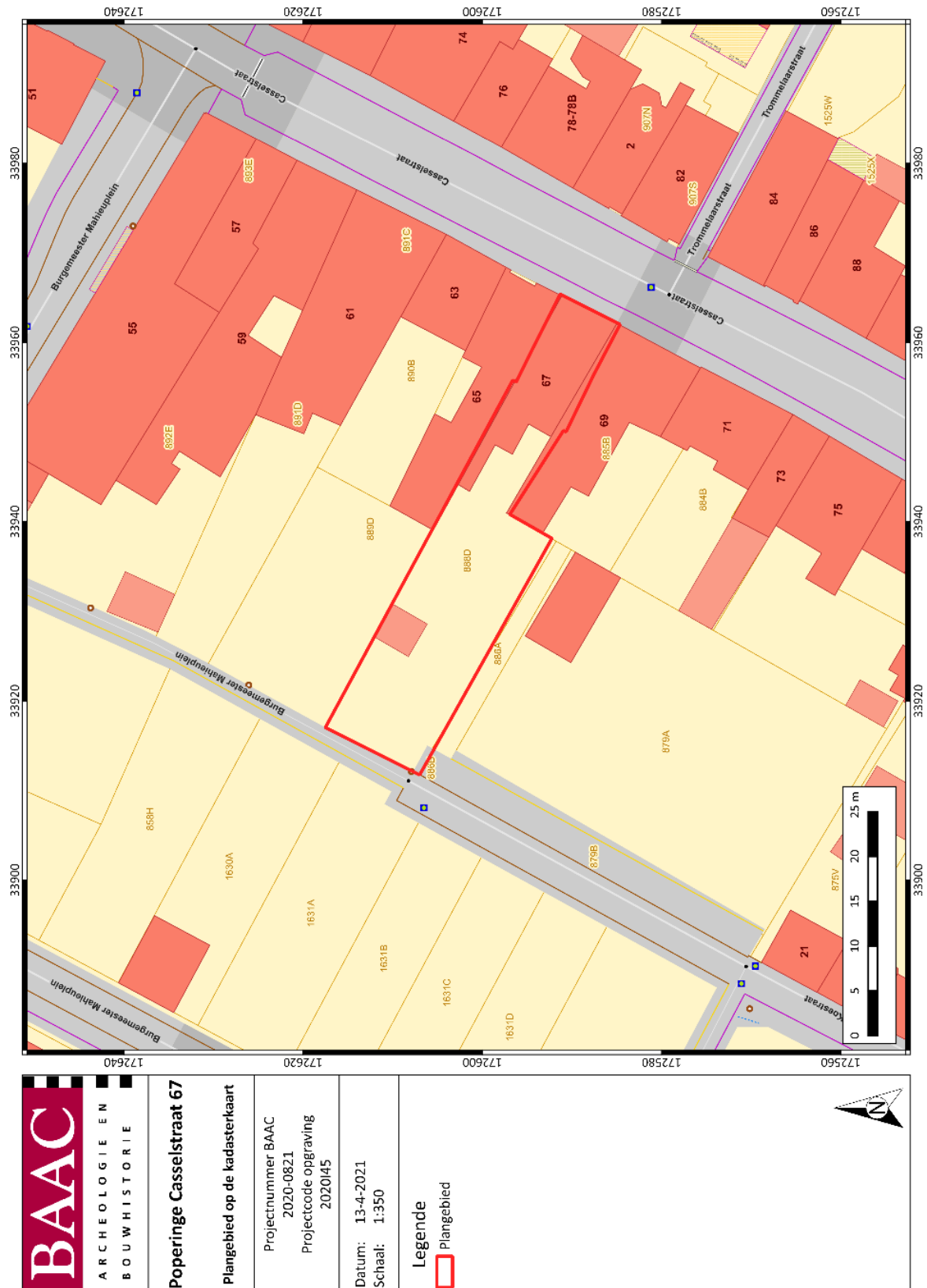
Naam site	Poperinge, Casselstraat 67		
Ligging	Casselstraat 67, 8970 Poperinge, West-Vlaanderen		
Kadaster	Poperinge, 1 ^{ste} afdeling, Sectie F, Perceel 888d		
Coördinaten	Noordwest:	x: 33917.0	y: 172617.5
	Noordoost:	x: 33965.2	y: 172591.1
	Zuidwest:	x: 33962.2	y: 172584.9
	Zuidoost:	x: 33911.8	y: 172607.2
Projectnummer BAAC Vlaanderen	2020-0821		
ID Archeologienota	ID 14842 ¹		
Opgraving	Projectcode	2020I45	
	Erkende archeoloog	BAAC Vlaanderen (Erkenningsnummer: 2015/00020)	
	Betrokken actoren	Robrecht Vanoverbeke (archeoloog)	
		Emmy Van Laere (archeoloog)	
		Kirsten Note (archeoloog)	
		Stefanie Sadones (archeoloog)	
	Betrokken derden	Jan Decorte (CO7)	
	Uitvoertermijn	5-9 maart 2021	

¹ VERHAEGHE & SAELENS 2020

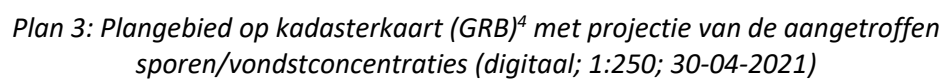
Plan 1: Plangebied op topografische kaart² (digitaal; 1:10000; 13-04-2021)

² VERHAEGHE & SAELENS 2020

Plan 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB)³ (digitaal; 1:250; 13-04-2021)

³ VERHAEGHE & SAELENS 2020

⁴ AGIV 2021

1.2 Archeologische voorkennis

Voorafgaand de archeologische opgraving werd enkel een archeologienota opgemaakt met een bureaustudie.

1.2.1 Samenvatting bureauonderzoek (AN ID 14842)⁵

“Naar aanleiding van een vergunningsaanvraag voor stedenbouwkundige handelingen werd voor het plangebied aan de Casselstraat 67 te Poperinge een archeologienota opgesteld. Op basis van de bureaustudie werd vastgesteld dat ter hoogte van het plangebied, gelegen binnen een archeologisch vastgestelde zone, zeker nog bewoningssporen vanaf de 16e eeuw aanwezig kunnen zijn. Wegens de ligging langs de Casselstraat met een Romeinse oorsprong, en één van de belangrijkste middeleeuwse invalswegen naar de stad, en de vele archeologische vondsten uit het neolithicum, de bronstijd, de Romeinse tijd en de late middeleeuwen in de nabije omgeving, worden ter hoogte van het plangebied ook oudere sporen verwacht.

Wegens het ontbreken van ondergrondse structuren in de huidige bewoning is de kans op bewaring van deze archeologische sporen en vondsten dan ook relatief hoog. De huidige bouwplannen vormen bijgevolg een bedreiging voor het bodemarchief. Verder archeologisch onderzoek is dan ook nodig, aangezien behoud in situ niet mogelijk is.”

1.3 Onderzoeksopdracht

1.3.1 Onderzoeksdoelstelling

In de archeologienota werden de volgende onderzoeksdoelstellingen naar voor geschoven: Archeologische sporen en vondsten ter hoogte van het plangebied kunnen nieuwe inzichten aanleveren over de bewoningsevolutie langsheen belangrijke invalswegen van de stad. Vanaf welke periode zijn er sporen van menselijke aanwezigheid langsheen deze voormalige Romeinse verbindingsweg? Sinds wanneer werden de percelen langsheen de invalsweg bewoond? Zijn er sporen of vondsten die wijzen op artisanale activiteiten, of was de rand van de historische binnenstad van Poperinge langere tijd eerder landelijk? Verder archeologisch onderzoek zou een unieke aanvulling kunnen zijn op de verworven inzichten bij de opgraving aan de Koestraat.

De advieszone kon opgedeeld worden in een oostelijke en westelijke opgravingszone:

“De oostelijke opgravingszone is ca. 184,6 m² groot en omvat de zone waar de nieuwbouw, rioleringen, waterputten en infiltratieputten komen. Omwille van stabiliteitsredenen is bij de afbakening van deze zone reeds rekening gehouden met de te behouden afstand van bebouwing op de naburige percelen. Hier worden eventueel aanwezige archeologische niveaus aangelegd tot de geplande verstoringdieptes, met een buffer van 20 cm. Gezien de diepte van de geplande verstoringen wordt verwacht dat het archeologisch niveau hierbij geraakt wordt. Aangetroffen sporen moeten volledig onderzocht en afgewerkt worden.”

Oorspronkelijk werd er in het PvM van de archeologienota ook nog een westelijke opgravingszone afgebakend. De onderzoeksdoelstelling hier was de volgende:

“De westelijke opgravingszone is ca. 157,5 m² groot en omvat de zone waar de loods gebouwd wordt. Daar gaan alle geplande ingrepen, uitgenomen de funderingsvoeten, maximaal 0,25 m diep. De funderingsvoeten hebben dermate kleine afmetingen (0,8 x 0,8 m) dat deze ingrepen te verwaarlozen

⁵ VERHAEGHE & SAELENS 2020

zijn. In deze zone wordt dus enkel gefocust op de ondiepe ingrepen met een grotere oppervlakte. In deze zone wordt dus rekening gehouden met een verstoring met een diepte van 0,25 m, en een buffer van 0,2 m. Bijgevolg wordt aanwezige archeologie tot een diepte van 0,45 m bedreigd. Aangezien het archeologisch vlak verwacht wordt vanaf 0,45 m diepte, wordt in deze zone het archeologisch vlak opgezocht en op dat niveau aangelegd. Aanwezige sporen worden volledig onderzocht en afgewerkt.”

De westelijke zone werd niet opgegraven omdat er geen vergunning verkregen werd voor de bouw van de loods. Hier worden in de toekomst geen werken meer uitgevoerd waardoor er geen noodzaak meer was om het achterste deel van het terrein op te graven. Ter hoogte van de nieuwbouw aan de straatkant werden geen wijzigingen doorgevoerd en kon de opgraving zoals voorgeschreven in het PvM uitgevoerd worden. Op Plan 4 is de voormalige inplanting te zien van de geplande werken zoals die werd opgenomen in het PvM. De westelijke zone waar in eerste instantie de loods werd voorzien, werd niet vergund. Bijgevolg werden hier geen werken meer uitgevoerd.

1.3.2 Onderzoeksvragen

Onderstaande onderzoeksvragen werden opgenomen in het Programma van Maatregelen van de archeologienota en dienen na de opgraving beantwoord te worden:

Bodem, stratigrafie en paleolandschap

- Op welke hoogte bevindt zich de natuurlijke bodem?
- Welke zijn de waargenomen horizonten in de bodem, beschrijving + duiding?
- Wat was de genese van de bodemhorizonten?
- Hoe kaderen de bevindingen omtrent de opbouw en de genese van de bodem binnen de kennis over het ruimere paleolandschap?
- Wat is de relatie tussen de bodem, de landschappelijke context en de archeologisch sites?
- Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?
- Wat was de opbouw van de antropogene stratigrafie van het onderzoeksterrein? Komen deze bevindingen overeen met de omschrijving van de algemene stratigrafie van het terrein tijdens het proefputtenonderzoek?
- Wat is de relatie tussen de stratigrafie van het terrein en de verschillende sites (per occupatiefase)?

Sporen en structuren algemeen

- Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving. Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen? Hoe is de bewaringstoestand van de sporen? Wat is de relatie tussen de bodem en de archeologische sporen?
- Sluiten de aangetroffen sporen en vondsten aan bij de resultaten van de opgraving aan de Koestraat?
- Kunnen de aangetroffen sporen en vondsten gelinkt worden aan de voormalige Romeinse verbindingsweg tussen Cassel en Aardenburg?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten? Zo ja, hoeveel niveaus zijn te onderscheiden? Wat is de omvang? Komen oversnijdingen voor?

- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?
- Wat is de vastgestelde bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?

Bewoning

- Zijn er sporen van oudere bouwfases, vóór de 16^e eeuw? Hoe was het terrein toen ingericht en wat was de functie van het terrein? Wat was de relatie met het zich toen volop ontwikkelende stedelijk weefsel van de stad?
- Kan de kennis over de algemene chronologie van de verwachte bewoning verfijnd worden a.d.h.v. de onderzoeksresultaten?
- Kan men op basis van het sporenbestand deze chronologie opdelen in meerdere perioden?
- Zijn er sporen van afbraak of renovatie aangetroffen?
- De verwachte structuren worden gedateerd op basis van historische cartografie. Zijn er aanwijzingen die deze datering tegenspreken?
- Wat is de relatie tussen deze oudere bouwfases en de huidige bouwfase: ruimtelijk, structureel,...?

Vondstmateriaal

- Tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren de vondsten, en wat is de vondstdichtheid en de conserveringsgraad?

1.3.3 Randvoorwaarden

De opgraving dient te gebeuren na het slopen van de nog aanwezige gebouwen. De gebouwen worden gesloopt tot op maaiveldhoogte. Ondergrondse structuren dienen bewaard te worden, en worden tijdens de opgraving verwijderd onder begeleiding van de erkend archeoloog

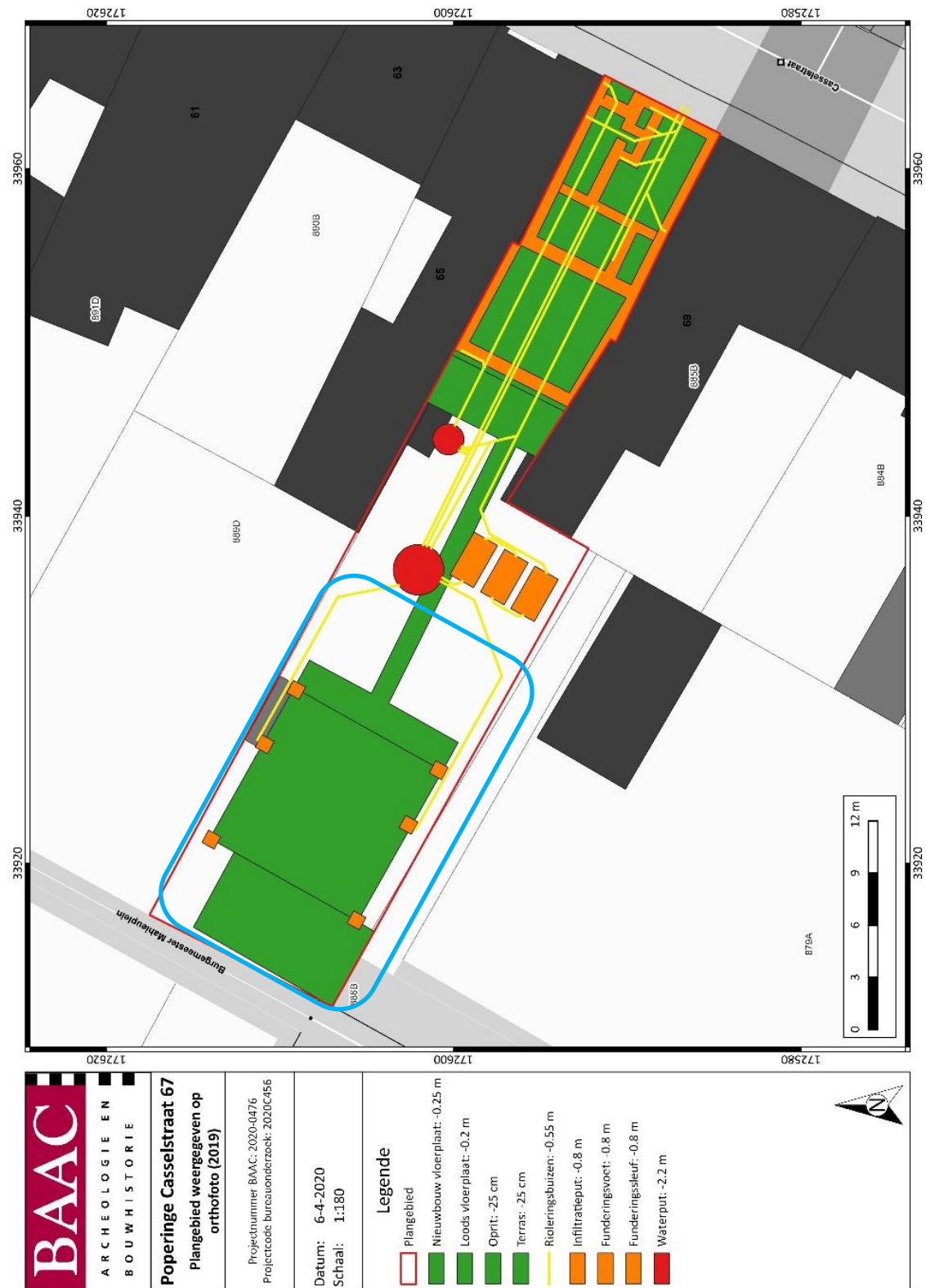
1.3.4 Geplande werken en bodemingrepen

Algemeen

De opdrachtgever plant op het terrein een nieuwbouw. De geplande werken die beschreven werden in de archeologienota zijn gewijzigd. De nieuwe loods met bijhorende oprit in het westelijk deel van het terrein zal niet gebouwd worden. Het terras vanaf de woning zal bijgevolg niet aangelegd worden. Hierdoor verkleint de advieszone voor de opgraving. Onderstaand worden de effectief geplande werken opgelijst.

Binnen de oostelijke zone van het terrein wordt het bestaande gebouw gesloopt, en wordt een nieuwbouw opgetrokken. Het gebouw heeft een oppervlakte van ca. 138 m.

- **Huis:**
 - **Vloerplaat:** ca. 138 m²; 0,25 m diep.
 - **Funderingssleuven:** ca. 0,8 m breed, in totaal ca. 48 m²; 0,8 m diep
- **Riolering:**
 - **Rioleringsbuizen:**
 - een 20-tal buizen van maximaal 0,2 m breed (totale oppervlakte ca. 34 m²); maximaal 0,55 m diep
 - **Infiltratieputten:** 3 putten van ca. 4,4 m² (totale oppervlakte ca. 13,2 m²); 0,8 m diep
 - **Waterputten:** 2 waterputten van respectievelijk 2,5 en 6,6 m², beide 2,2 m diep
- **Verharding**
 - Terras: ca. 60 m², 0,25 m diep

Plan 4: Plangebied met voormalige inplanting van de toekomstige bebouwing. Niet vergunde deel in het blauw omkaderd⁶

⁶ VERHAEGHE & SAELENS 2020

Impactanalyse

De geplande ingrepen zullen een totale verstoring van **ca. 184,6 m²** veroorzaken. Hiervan wordt het merendeel (huis en terras) uitgegraven tot 0,25 m diep. Voor de rioleringen wordt een oppervlakte van **18 m² tot maximaal 0,55 m diepte** gegraven. De riolering omvat een 20-tal leidingen van maximaal 0,2 m breedte. Ter hoogte van 10 verschillende locaties (6 funderingsvoeten, funderingssleuven en 3 infiltratieputten) wordt een totale oppervlakte van **65 m² tot 0,8 m diepte** afgegraven. Ter hoogte van de twee geplande waterputten wordt **9,1 m² tot 2,2 m diepte** afgegraven.

1.4 Werkwijze en strategie

1.4.1 Methode en technieken

Algemene bepalingen

Het veldwerk wordt dermate georganiseerd dat er efficiënt en wetenschappelijk verantwoord wordt opgegraven. Er wordt gestreefd naar een maximale afstemming van kraan en grondverzet enerzijds en opgravingsploegen anderzijds. Opongelegde opgravingsvlakken mogen niet betreden worden met kraan of ander zwaar materiaal. Er wordt dagelijks voorzien in een volledige opmeting van werkputten en sporen. Dit betekent dat een recent en aangevuld grondplan beschikbaar is.

Het aanleggen van profielen is volledig te bepalen door de veldwerkleider. Indien het noodzakelijk wordt geacht voor de juiste interpretatie van sporen of structuren, kunnen deze alsnog aangelegd en gedocumenteerd worden. Bij erfgreppels en andere lineaire structuren die de opgravingszone uitlopen, wordt een profiel aangeraden om de relatie met de bodem te kunnen bepalen. In een stadscontext is een profiel belangrijk om de complexe stratigrafie te onderzoeken.

Voor de algemene vereisten waaraan de opgraving dient te voldoen, wordt verwezen naar het hoofdstuk 15 in de Code van Goede Praktijk. Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk hoofdstukken 14 en 15.

Specifieke methode

Er dient bij de opgraving speciale aandacht te zijn voor mogelijke sporen of vondsten uit de metaaltijden, Romeinse tijd en late middeleeuwen, die de opgraving uit 2013 aan de Koestraat kunnen vervolledigen.

1.4.2 Organisatie van de opgraving

Het onderzoek werd uitgevoerd tussen 5 en 9 maart 2021 onder leiding van erkende archeoloog Robrecht Vanoverbeke. Hij werd hierbij bijgestaan door archeologen Emmy Van Laere, Kirsten Note en Stefanie Sadones. Tijdens het veldwerk was er een terreinbezoek van erfgoedcoördinator Jan Decorte.

Er werd één werkput aangelegd voor een totale oppervlakte van 132 m². Hierbij werd rekening gehouden met een ruime veiligheidsbuffer, aangezien het voormalig aanpalende huis gestut diende te worden. Dit had immers stabiliteit verloren na de sloop van de bebouwing binnen het projectgebied. De veiligheidsbuffer werd genomen vanaf de kelder van de voormalige woning.

Figuur 1: Zicht op huis (nr 69) met versteviging en de recente kelder.

Figuur 2: Constructie om de woning te stutten.

Er werd één vlak aangelegd. Het vlak lag hoger ter hoogte van de straatkant en helde af richting het noordwesten. De hoogte van het vlak bedroeg aan de straatkant ca. +20,88 en +21,00 m TAW. Het westelijk deel van het terrein werd aangelegd op ca. +20,75 m TAW. Het maaiveld was gelegen tussen de +21,25 m en +21,40 m TAW. De straatkant lag hoger ten opzichte van de achterzijde van het terrein. Algemeen werd het vlak op ca. 0,5 m diepte aangelegd ten opzichte van het maaiveld.

Het opgravingsvlak werden aangelegd met behulp van een kraan op rupsbanden van 21 ton met een gladde graafbak van 1,80 m. Van alle opgravingsvlakken werden overzichtsfoto's gemaakt. De werkputten en sporen werden ingetekend door middel van een GPS van het type Geomax Zenith 25 PRO en gedocumenteerd aan de hand van beschrijvingen. Opgravingsvlakken werden gedetecteerd met een metaaldetector. Indien een spoor zich tegen de putwand bevond, werd het werkputprofiel opgeschoond om de relatie tussen het spoor en de bodemhorizonten te registreren. Sporen-, foto- en vondstenlijsten werden digitaal geregistreerd in het veld. Gebruik makend van een GIS-omgeving werden de verzamelde data verwerkt tot een gedetailleerd en overzichtelijk grondplan.

1.4.3 Afwijkingen uitvoer onderzoek

Afwijkingen t.a.v. de CGP

Het onderzoek werd volledig conform de Code van Goede Praktijk uitgevoerd.

Afwijkingen t.a.v. de specifieke methodologie

In regel werd het onderzoek uitgevoerd zoals voorgesteld in de specifieke methodologie van het Programma van Maatregelen. De opgraving in het achterste deel van het terrein waar de oorspronkelijk loods zou opgericht, werd echter niet uitgevoerd. Er werd immers geen vergunning verkregen voor de bouw van de constructie. Hier worden in de toekomst geen werken meer uitgevoerd waardoor er geen noodzaak meer was om het achterste deel van het terrein op te graven. Ter hoogte van de nieuwbouw aan de straatkant werden geen wijzigingen doorgevoerd en kon de opgraving zoals voorgeschreven in het PvM uitgevoerd worden. Op Plan 4 is de voormalige inplanting te zien van de geplande werken zoals die werd opgenomen in het PvM.

1.4.4 Sampling, selectie- en inzamelstrategie vondsten en stalen

Selectiestrategie vondsten

Er werd geen selectie van de vondsten op het terrein doorgevoerd. Alle vondsten werden ingezameld, met uitzondering van deze aangetroffen in de bouwvoor.

Samplingstrategie stalen

Elk relevant spoor werd bemonsterd zodoende de wetenschappelijke onderzoeksvraagstellingen te kunnen beantwoorden.

1.4.5 Inbreng specialisten en externe wetenschappelijke begeleiding

Actoren en specialisten

Robrecht Vanoverbeke was de veldwerkleider. Hij werd bijgestaan door de archeologen Emmy Van Laere, Stefanie Sadones en Kirsten Note. Het inmeten gebeurde door archeologe Kirsten Note.

Het aardewerk werd bekeken door specialist middeleeuws aardewerk Olivier Van Remoorter en specialist middeleeuws aardewerk in opleiding Emmy Van Laere. Metaalvondsten werden bekeken door Ron Bakx.

Betrokken derden

Het kraanwerk werd verricht door Jeannot Verbeke. Erfgoedcoördinator Jan Decorte bezocht het terrein.

2 Bodem en paleolandschap

2.1 Paleolandschappelijk en bodemkundig kader

In de archeologienota werden volgende kenmerken toebedeeld aan het plangebied en de ruimere omgeving inzake paleolandschappelijke ligging en bodemkunde:

“In geomorfologisch opzicht bevindt het plangebied zich in het interfluvium van de kustvlakte en de Leievallei.⁷ Deze regio wordt gekenmerkt door het interfluvium tussen de Leie en de IJzer. Deze brede kam loopt van Moorslede in het noordoosten naar Heuvelland in het zuidwesten. Reliëfverschillen zijn hier gering. De hoogste delen van de heuvelkam tussen Moorslede en Menen bereiken een hoogte van +60 m TAW, terwijl de valleien zich op een hoogte van ongeveer +20 m TAW bevinden.⁸

De omgeving van het plangebied wordt gekenmerkt door afzettingen van het Lid van Aalbeke dat deel uitmaakt van de formatie van Kortrijk. De bodem bestaat uit donkergrijze tot blauwe klei met glimmers.⁹

Op de quartairgeologische kaart schaal 1:50.000 is het plangebied gekarteerd als profieltype 30. De bodem bestaat bovenaan uit een weichseliaan, zandig complex met daaronder een weichseliaan zandig, complex. Daaronder bevinden zich saaliaan leem en het tertiair substraat.

Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het plangebied gekarteerd als bodemtype OB, en wordt grotendeels omringd door bodemtypes Lca, Ldp en Eepy.”

Voor de uitgebreide beschrijving wordt verwezen naar hoofdstuk 2.2.1 Landschappelijk kader van de archeologienota.¹⁰

2.2 Bodemkundige profielregistraties

2.2.1 Beschrijving bodemkundige profielregistraties

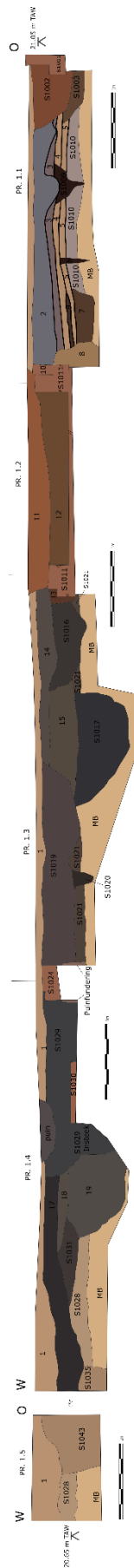
Tijdens de opgraving werd over de gehele lengte van de werkput een profiel (O-W) aangelegd. Dit profiel wordt weergegeven op Figuur 3. De profieltekening wordt eveneens in hoge resolutie meegegeven in bijlage. De sporen die een bijdrage leverden aan de interpretatie van de archeologische site bevonden zich eveneens in het profiel. Algemeen kan gesteld worden dat het plangebied uit een zandige moederbodem bestond waarbij het terrein afhelde richting het westen.

⁷ DE MOOR & MOSTAERT 1993

⁸ DE GEYTER 2001

⁹ DOV VLAANDEREN 2021

¹⁰ VERHAEGHE & SAELENS 2020

Figuur 3: Profiel W-O

2.3 Interpretatie bodem en paleolandschap

2.3.1 Bewaringstoestand bodemopbouw

Bewaringstoestand bodemopbouw

Ondanks dat er reeds ingrepen hebben plaatsgevonden binnen de contouren van het plangebied kon een vrij intacte bodem aangetroffen worden. Op ca. 50 cm – mv kon in het meest oostelijke deel van het plangebied de moederbodem worden vastgesteld met daarin enkele goed bewaarde kuilen en andere sporen. Richting het westen liep het terrein af en werd de moederbodem iets lager aangetroffen.

2.3.2 Bodem en paleolandschap in een ruimer regionaal kader

Het plangebied is gelegen in de vallei van de Poperingevaart waarbij het terrein zelf op een iets hoger gelegen zone ligt tussen de depressies van de Bommelaarsbeek en de Poperingevaart. Het plangebied zelf is al vanaf de 16^e eeuw op de historische kaarten weergegeven en bebouwd. Hierdoor wordt het terrein op de bodemkaart gekarteerd als bebouwde zone. De originele bodem is door de mens in het verleden met zekerheid bewerkt. Ter hoogte van de middeleeuwse achtervelden en akkerlanden, voornamelijk ten westen van het plangebied, worden de oorspronkelijke bodems nog gekarteerd (Lca). Het gaat hierbij voornamelijk om zandleembodems met een textuur B-horizont of zandleembodems zonder profielontwikkeling. Tijdens de opgraving aan de Koestraat, grenzend aan het plangebied kon volgende vaststelling gemaakt worden over de bodemopbouw:

Het plangebied maakt deel uit van de zuidelijke uitloper van een kopje, gelegen op een hoge rug tussen twee beekdalen in. De afzettingen bestaan uit fluvioperiglaciale afzettingen met een afwisseling van lemige en zandige afzettingen. In het noordelijk deel van het plangebied zijn in de lemige afzettingen een Bt-horizont ontstaan. Door bioturbatie is de B-horizont in grote delen van het plangebied niet meer herkenbaar. Meer naar het noordwesten, zuiden en zuidoosten heeft zich vermoedelijk nooit een B-horizont ontwikkeld en gaat de bodemopbouw meer richting een mattige natte zandleembodem zonder profiel ipv een zandleembodem met textuur B-horizont. De top van de moederbodem, de C-horizont, is door bioturbatie en mogelijk door verploeging verstoord.¹¹

Algemeen kan gesteld worden dat het plangebied voor deze opgraving een A-C opbouw (Lca) kent zonder de ontwikkeling van een B-horizont.

¹¹ KALSHOVEN & VAN DER LINDE 2017

3 Sporen en structuren

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk omvat een assessment en analyse van de sporen en structuren. Het assessment wordt opgemaakt onder hoofdstukken 3.2 tot en met 3.5. Deze hoofdstukken omvatten een algemene beschrijving van de archeologische site, de stratigrafie en een overzicht en opsomming van de aangetroffen sporen en structuren. Uit deze hoofdstukken volgt een analyse en een interpretatie van de aangetroffen sporen en structuren, en wordt de opbouw van de site beschreven.

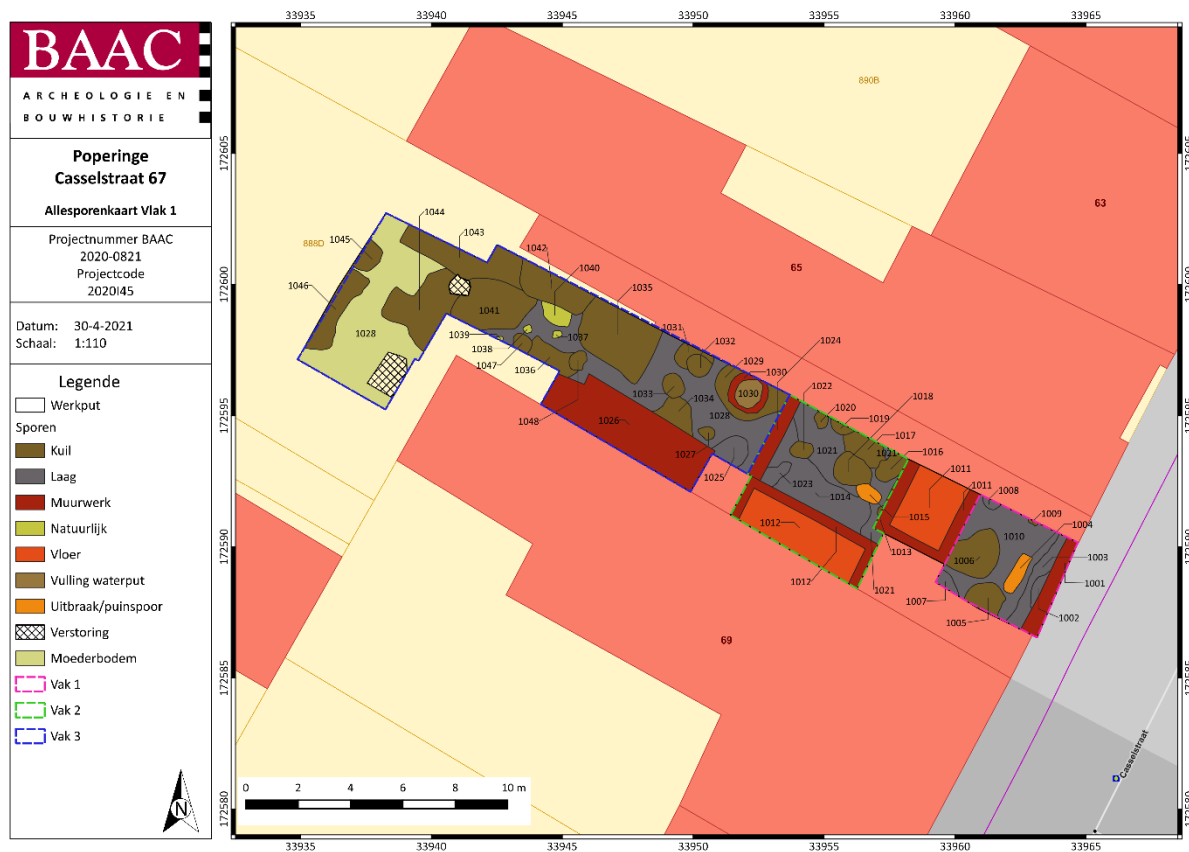
3.2 Manifestatie archeologische site aan huidig oppervlak

Er werden geen sporen, structuren of archeologische ensembles aangetroffen aan het oppervlak van het onderzoeksterrein.

3.3 Stratigrafie van de site

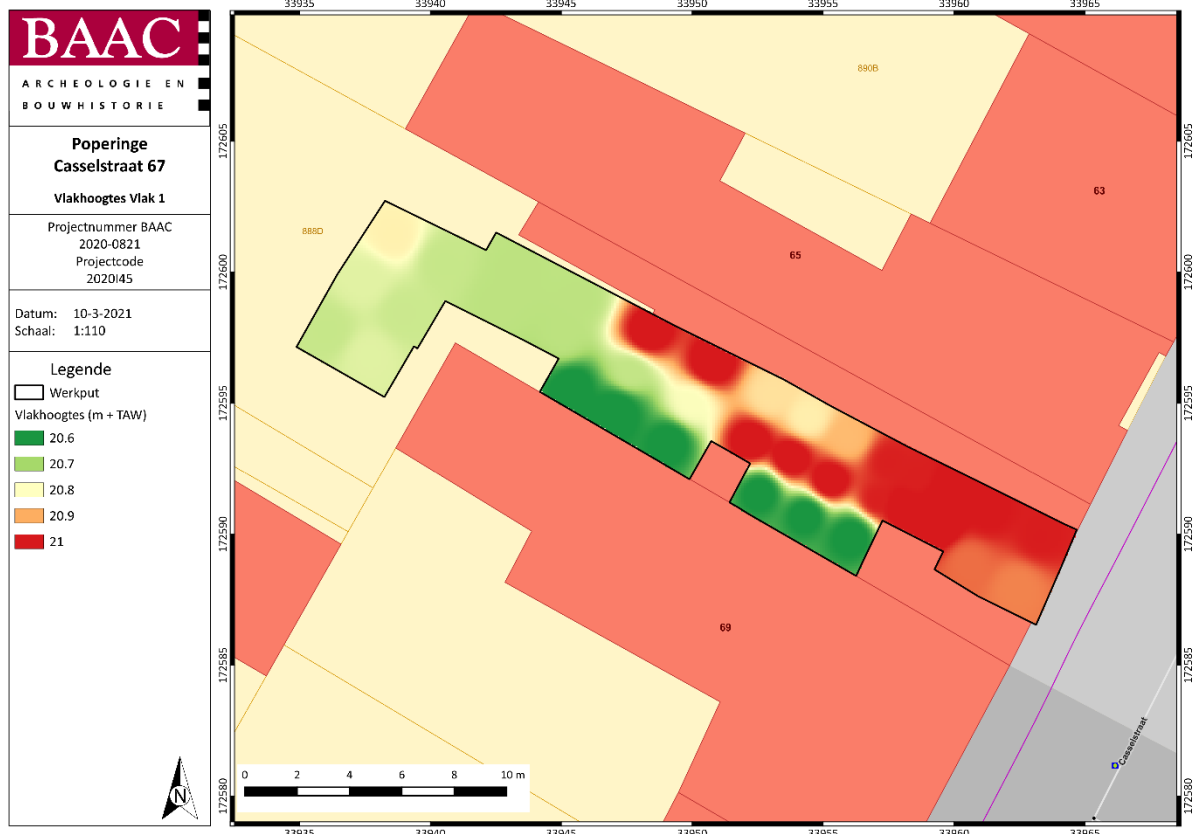
Ter hoogte van het plangebied werd één werkput aangelegd met een oppervlakte van 132 m². Er werd één vlak aangelegd. De werkput werd vervolgens opgedeeld in vakken. Het muurwerk zorgde er namelijk voor dat er steeds afgebakende zones binnen de werkput ontstonden. Het vlak lag hoger ter hoogte van de straatkant en helde af richting het noordwesten. De hoogte van het vlak bedroeg aan de straatkant ca. +20,88 en +21,00 m TAW. Het westelijk deel van het terrein werd aangelegd op ca. +20,75 m TAW. Het maaiveld was gelegen tussen de +21,25 m en +21,40 m TAW. Hierbij lag de straatkant hoger ten opzichte van de achterzijde van het terrein. Algemeen werd het vlak op ca. 0,5 m diepte onder het maaiveld aangelegd.

3.4 Weergave onderzoek: kaarten¹²

Plan 5: Algemeen sporenplan van het onderzoek (digitaal; 1:1; 30-04-2021)

¹² Plannen op meer gedetailleerde schaal opgenomen in de bijlagen.

Plan 6: Weergave van de vlakhoogtes (digitaal; 1:1; 10-03-2021)

3.5 Beschrijving sporenbestand

Tabel 1: Spoortypes en aantallen

SPOORTYPE	AANTAL
KUIL	24
LAAG	10
MUURWERK	9
NATUURLIJK	3

3.6 Interpretatie sporen en structuren: opbouw archeologische site

Tijdens de opgraving werden één werkput en één vlak aangelegd. Binnen de werkput konden verschillende antropogene sporen aangetroffen worden. Deze bestaan uit lagen, kuilen en muurwerk.

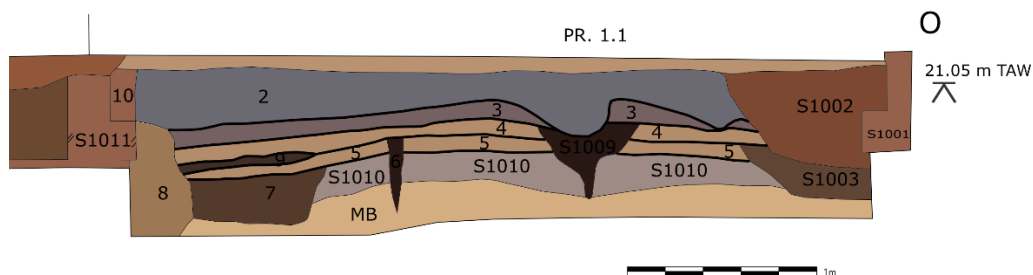
In totaal werden 46 spoornummers uitgeschreven. Drie spoornummers hiervan zijn natuurlijk. In het onderzoeksgebied was er in mindere mate sprake van verstoring. De voormalige bebouwing was ondiep gefundeerd waardoor de onderliggende lagen en sporen nog in goede staat waren. Algemeen kan gesteld worden dat de aangetroffen sporen dateren in de late middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd. De site kan chronologisch worden onderverdeeld in twee verschillende fasen:

Fase 1: ca. 1200 – 1700: Houtbouwfase

Voorafgaand de opgraving kon een zeer specifieke verwachting aan het plangebied toebedeeld worden. Het naburige perceel aan de Koestraat was reeds opgegraven in 2013.¹³ Hierbij werden tal van sporen aangetroffen uit de bronstijd, Romeinse periode en late middeleeuwen.

Tijdens de opgraving aan de Casselstraat werden geen sporen uit de bronstijd of Romeinse periode waargenomen. De oudste fase die op het terrein geregistreerd kon worden is een laatmiddeleeuwse fase met houtbouw. In de registratie van het profiel aan de straatkant van het plangebied werden immers twee vermoedelijke paalkuilen aangetroffen met bijhorende vloerniveaus. Voorafgaand de bouw van de houten huizen werden verschillende leemwinningskuilen gegraven. De kuilen werden aangelegd om leem te winnen voor de bouw van de huizen en werden nadien als dump gebruikt. De meeste leemwinningskuilen bevonden zich achteraan het perceel en werden uitgegraven tot op een diepte van gemiddeld 60 tot 80 cm onder het maaiveld (Sporen: 1005, 1006, 1013, 1016 – 1020, 1022, 1027, 1031 – 1036, 1039, 1040 – 1046).

Aan de hand van het aardewerk in de kuilen S1005 en S1006 kan gesteld worden dat de houtbouw zeker ouder is dan de 14^e eeuw met een mogelijk doorloop tot in de 18^e eeuw. In het profiel geregistreerd aan de straatkant konden vloerniveaus vastgesteld worden (lagen 3-5). Het ging hierbij om compacte leemlagen die verbrandingsspooren omvatten. Mogelijk bevonden zich in het profiel eveneens paalkuilen (laag 6 en S1009). Na het afbranden van de houten bewoning werden centraal in het vlak twee kuilen gegraven om opnieuw leem te winnen voor de bouw van een nieuwe woning en om het verbrande materiaal van de vorige in te storten (S1005 en S1006).

Figuur 4: Profiel ter hoogte van de straatkant.

¹³ KALSHOVEN & VAN DER LINDE 2017

Figuur 5: Profiel 1.1 (deel)

Figuur 6: Profiel 1.1 (deel).

Figuur 7: Coupe van kuil S1006 centraal in vak 1.

2020-0821 - 2020I45 - WP: 1 - VL: 1 - SP: 1005

Figuur 8: Coupe van kuil S1005 ten zuiden van vak 1.

De aangetroffen kuilen verspreid over het gehele terrein, maar met de grootste concentratie achteraan het perceel, kunnen vrijwel allemaal in deze eerste fase gedateerd worden. Het aardewerk aangetroffen in de kuilen kon voornamelijk gedateerd worden in de 14^e tot 16^e eeuw. Dit is gelijkaardig aan de resultaten van de opgraving aan de Koestraat, waar de datering van de leemwinningskuilen omstreeks de 13^e – 14^e eeuw lag. Echter werd tijdens dit onderzoek ook jonger aardewerk aangetroffen uit de 16^e-18^e tot 20^e eeuw. Dit is niet verwonderlijk aangezien de site vrijwel continue bewoond is vanaf de 13^e eeuw tot vandaag. Zowel de in kuilen als de ophogingslagen (S1008, S1014, S1021 en S1023) kon aardewerk aangetroffen worden, in sommige contexten kan het dan gaan om residueel of intrusief materiaal.

Figuur 9: Overzicht kuilen in vak 2.

Figuur 10: Overzicht kuilen in vak 3.

Figuur 11: Overzicht kuilen in vak 3 achteraan het terrein.

Fase 2: 1700 – nu: Verstening

Na de houtbouwfase wordt vanaf de postmiddeleeuwen/nieuwe tijd overgegaan tot een verstening van de bebouwing. In totaal werden zes spoornummers toegeschreven aan het aangetroffen muurwerk (S1001, S1011, S1012, S1024, S1026 en S1030). Algemeen kan de verstening gedateerd worden vanaf de late middeleeuwen/nieuwe tijd waarbij verschillende aanbouwen en bijgebouwen werden opgericht. De gebruikte materialen zijn donkerrode bakstenen met een zandmortel en harde kalkmortel.

S1001 was de nog aanwezige voorgevel van de voormalige bebouwing. Deze kan ruim gedateerd worden in de nieuwe tijd. Er werd gebruik gemaakt van donkerrode baksteen met een zandmortel. Op een hoogte van +20,90 m TAW was een uitsprong aanwezig. De voorgevel omvatte opgaand muurwerk van eensteens breed waarvan nog 4 lagen bewaard waren. De baksteenafmetingen bedroegen

20x9,5x5 cm. Net ten noorden van de voorgevel bevond zich S1004 welke een uitbraakspoor was van de voormalige bebouwing. Hierin werden dezelfde bakstenen als van de voorgevel aangetroffen.

Figuur 12: Overzicht vak 1 met aan de straatzijde de voorgevel en uitbraakspoor. Eveneens zicht op de kuilen S1006 (centraal) en S1005 (rechts).

S1011 was een kelder met vloerniveau waarbij gebruik gemaakt werd van donkerrode bakstenen met harde kalkmortel. Zowel de oost- als westkant omvatte opgaand muurwerk waarbij de fundering zich op +20,52 m TAW bevond. De fundering had een vrij rommelig uiterlijk en was ingewerkt met bakstenen. De vloer bestond uit rode bakstenen met afmetingen 21x10x5 cm in een regelmatig verband. Enkel in de zuidwesthoek was een vermoedelijke reparatie te zien. De vloer bevond zich op een TAW-hoogte van +20,63 m.

Figuur 13: Overzichtsfoto S1011.

S1024 bevond zich ten westen van de kelder en bestond uit een anderhalfsteens brede fundering opgebouwd uit rode en gele recuperatiebakstenen met diverse formaten. In de fundering werd een kleine hoeveelheid aardewerk uit de 17e en 18e eeuw aangetroffen, wat aansluit bij de datering van het muurwerk uit de nieuwe tijd. De scherven omvatten één standvlak van een kamerpot, een stuk Westerwald steengoed, een wandfragment in faïence en twee randen van een kookpot. Verder konden nog één oor- en drie wandfragmenten in rood aardewerk worden aangetroffen.

Figuur 14: Overzicht vak 2 met zicht op S1024

S1026 was een waterkelder met een muurwerk van anderhalfsteens breed (ca. 32 cm). De waterkelder was opgebouwd uit rode baksteen met afmetingen 20x9,5x5 cm in een zandmortel. De waterkelder had een gewelf uit rode bakstenen en zandmortel. De westkant van het gewelf werd verwijderd en opgevuld met puin. De oostkant was nog in gebruik en volledig gevuld met water. In een latere fase werd in de kelder een betonnen constructie gemaakt.

Figuur 15: Overzicht waterkelder

S1030 tenslotte was een ronde waterput waarbij het muurwerk eensteens breed was. De (halve) bakstenen hadden een paars-rode kleur en afmetingen 20,5x10x5 cm. De stenen werden zonder gestapeld zonder mortel.

Figuur 16: Overzicht vak 3 met waterput S1030.

Figuur 17: Detail S1030.

3.6.1 Overzichtsfoto's van de aangelegde vlakken

Binnen het plangebied werd één vlak aangelegd maar werd er wel gewerkt in vakken. Zo werden er drie vakken aangelegd. Deze werden steeds gescheiden door muurwerk waardoor er een duidelijk afbakening plaatsvond.

Figuur 18: Overzicht vlak 1, vak 1 aan de straatzijde van het plangebied.

Figuur 19: Overzicht kelder met vloer (S1011) vlak 1.

2020-0821 - 2020I45 - WP: 1 - VL: 1

Figuur 20: Overzicht vlak 1, vak 2.

2020-0821 - 2020I45 - WP: 1 - VL: 1

Figuur 21: Overzicht vlak 1 vak 3 ter hoogte van de ronde waterput (S1030).

Figuur 22: Overzicht vlak 1, vak 3 ten westen van de waterput (S1030).

Figuur 23: Overzicht vlak 1, vak 3 in het meest westelijke deel van het plangebied

4 Vondsten

4.1 Inleiding

Dit hoofdstuk omvat een assessment en analyse van de aangetroffen vondsten. Na de inleidende hoofdstukken 4.2 en 4.3 worden een assessment en analyse voorzien per aangetroffen materiaalcategorie. Het assessment bestaat uit een beschrijving van de gebruikte methode en een inventaris van de vondsten, gevolgd door een interpretatie. Verder wordt bepaald voor welke vondsten een verdere conservatie of behandeling noodzakelijk is. Door het bepalen van het potentieel op kenniswinst en de exploitatie hiervan zal een selectie van de vondsten gekozen worden voor analyse. De methode voor verdere uitwerking wordt geselecteerd. De resultaten van de analyse en de interpretatie worden vervolgens weergegeven.

4.2 Administratieve gegevens

Tabel 2: Vondsten

VONDSTCATEGORIE	AANTAL
AARDEWERK	716
BOT	3
METAAL	6

4.3 Methode en technieken

Per spoornummer zijn alle vondsten bekeken en ingevoerd in de vondstdeterminatietabel. Zo werd eerst gekeken naar de vondstcategorie, vervolgens naar de dominante deelcategorie, waarna de belangrijkste gegevens m.b.t. de vondsten genoteerd werden. Er is ook getracht om de vondsten van een preliminaire datering te voorzien.

Volgende binnen BAAC Vlaanderen aanwezige materiaalspecialisten werden geraadpleegd (zie Tabel 3).

Tabel 3: Geraadpleegde specialisten

VONDSTCATEGORIE	SPECIALIST
MIDDELEEUWS AARDEWERK	O. VAN REMOORTER, E. VAN LAERE (IN OPLEIDING)
METAAL	R. BAKX

4.4 Aardewerk

4.4.1 Assessmentmethode

Alle scherven zijn eerst gedetermineerd op basis van aardewerksoort. Daarna is verder gekeken naar vorm en vormdetails, en versiering. Uitzonderlijke kenmerken zoals onder andere het al dan niet verveerd of gefragmenteerd zijn van de scherven, is opgenomen in de assessmenttabel in bijlage. De scherven waarvan een vorm of versiering kon gedetermineerd worden, zorgen mogelijk voor een nauwere datering.

4.4.2 Inventaris

Voor de inventaris wordt verwezen naar de assessmenttabel in bijlage, waarin alle data per vondstnummer is verzameld. Uit deze inventaris blijkt dat tijdens de opgraving 719 aardewerkfragmenten zijn aangetroffen.

4.4.3 Interpretatie

De vondstcollectie vertegenwoordigt zowel qua materiaalcategorie als qua datering een vrij homogeen ensemble. Dit ensemble kan net als het sporenbestand in twee chronologische groepen onderverdeeld worden. Een eerste groep omvat vondsten uit de late middeleeuwen. Een tweede groep omvat vondsten uit de nieuwe tijd.

De eerste groep omvat het laatmiddeleeuws aardewerk met een datering in de 13^e en 14^e eeuw. Het gros van het materiaal is afkomstig uit leemwinningskuilen. De overige vondsten werden gedaan in lagen verspreid over het onderzoeksgebied. Het merendeel van de vondsten behoort tot een standaard huisraad waarin zowel lokaal als geïmporteerd aardewerk voorkomt (steengoed). Het merendeel van het aangetroffen materiaal is sterk gefragmenteerd maar kent wel een goede bewaring. Er werd voornamelijk roodbakkend en gedraaid grijs aardewerk aangetroffen. Er werden fragmenten van grapes (kookkannen) aangetroffen, alsook fragmenten van borden, kruiken en kannen. Enkele fragmenten in grijs gedraaid aardewerk konden toegewezen worden aan kogelpotten. Enkele bijzondere fragmenten zijn afkomstig van een versierde vuurklok.

De tweede groep omvat het nieuwe tijd aardewerk waarbij voornamelijk roodbakkend aardewerk voorkomt, naast een aantal fragmenten steengoed en faience. Het merendeel van het materiaal dateert tussen de 16^e en 18^e eeuw. De vondsten behoren toe tot een standaard huisraad met zowel lokaal als geïmporteerd materiaal. Er werden voornamelijk borden, grapes, kannen en kruiken aangetroffen. Een deel van de contexten is mogelijk gemengd met residueel materiaal.

4.4.4 Technische en morfologische kenmerken van het gehele vondstcomplex

Aardewerkgroepen

Binnen het materiaal kunnen zeven aardewerkgroepen waargenomen worden. Het lokaal materiaal bestaat uit gedraaid grijs, roodbakkend, witbakkend en hoogversierd aardewerk, pijpjarde en faience. Het importmateriaal bestaat uit steengoed afkomstig uit Siegburg, Raeren, Langerwehe en Westerwald.

Aardewerkvormen

In totaal kunnen 17 verschillende aardewerkvormen worden onderscheiden:

(Steel)grape	Borden	(Miniatuur)Kan/(put)kruik	Kogelpot
Vuurklok/vuurstolp	Vorraadpot	Kamer/hengselpot	(Steel)pan
Schaal	Deksel	Biconische beker	Knikker
Tas	Pijpenkop	(steel)Kom	Teil

Bij het roodbakkend aardewerk kwamen vooral grapes en pannen voor. Het grijs aardewerk betrof voornamelijk kannen en kruiken waarbij ook fragmenten van een kogelpot aangetroffen zijn. Het merendeel van het materiaal werd lokaal geproduceerd. Het importmateriaal omvat tien scherven steengoed, drie scherven faience, één pijpenkop, vier fragmenten hoogversierd aardewerk en één scherp witbakkend aardewerk.

4.4.5 Een context van dichterbij bekeken: S1005 en S1006

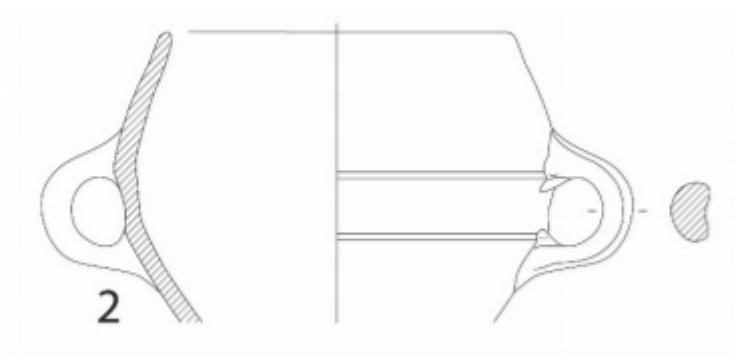
Kuilen S1005 en S1006 worden in meer detail toegelicht aangezien deze een relatieve datering geven aan de eerste middeleeuwse bebouwing langs de Casselstraat 67. In het profiel konden nl. twee vermoedelijke paalkuilen vastgesteld worden met enkele aangestampte leemlagen die als vloerniveau geïnterpreteerd kunnen worden. Kuil S1006 bevond zich in het midden van het opgravingsvlak, kuil S1005 lag net ten westen van S1006. Bijgevolg lagen beiden kuilen ter hoogte van de eerste bebouwingsfase. Na het afbranden van de eerste bewoning werden de kuilen uitgegraven om nieuwe leem te winnen voor de wederopbouw, waarna deze werden opgevuld met het verbrande materiaal. In kuil S1005 werden 107 scherven aangetroffen. Uit kuil S1006 werden 80 scherven aardewerk gerecupereerd. Het materiaal bevond zich voornamelijk in de bovenste lagen van de kuilen.

Kuil S1005

In deze kuil werden 107 fragmenten aangetroffen waarvan de dominante deelcategorie gedraaid grijs aardewerk is. De bewaring van het ensemble is goed maar kent wel een grote fragmentatiegraad. Er werd geen intrusief of residueel materiaal in aangetroffen. In de kuil werden drie fragmenten van een biconische beker in steengoed aangetroffen, respectievelijk twee wanden en één randfragment. Vier grijze randen waren afkomstig van een kogelpot, kom en vuurklok. Negen bodemfragmenten omvatten één standvin, drie standvlakken en vijf lensbodems. Verder werden nog een bodem op standvlak van een miniatuurkannetje en twee randen van een pan en dekselaangetroffen. Tenslotte werden nog 66 wanden in grijs en 22 wanden in rood aardewerk verzameld. Het ensemble kan in de 14e eeuw worden gedateerd.

De beker is afkomstig uit Langerwehe en heeft een biconische opbouw met een knik op de brede rand. Bij de opgraving aan de Koestraat werden dezelfde bekeraangetroffen waarvan één vrij compleet.¹⁴

¹⁴ KALSHOVEN & VAN DER LINDE 2017

Figuur 24: Biconische beker gevonden aan de Koestraat, hetzelfde type werd aangetroffen te Poperinge Casselstraat 67¹⁵

Binnen het grijs aardewerk zijn de dominante aardewerkvormen de kogelpot, kan en kruik. De meeste van de kogelpottypes komen voor gedurende de hele 14^e eeuw waarbij de randen geen of een zeer korte hals hebben. De kruiken worden voornamelijk gebruikt voor de opslag van vloeistoffen, waarbij de kannen eerder geschikt zijn voor het gebruik aan tafel. Verder werd nog een fragment van een vuurklok aangetroffen in grijs aardewerk en versierd met verschillende insnijdingen.

Figuur 25: Fragment van versierde fragment vuurklok

Kuil S1006

In de bovenste lagen van kuil S1006 werden 80 fragmenten aangetroffen. Hierbij ging om twee wanden en één rand van een kan in rood aardewerk. Verder werden nog zes wanden in rood aardewerk aangetroffen. In grijs aardewerk werden één rand van een kogelpot, drie wanden van een kogelpot/kruik en 24 wandfragmenten aangetroffen. 39 grijze wanden en vier fragmenten van een lensbodem konden worden toegeschreven aan hetzelfde individu. Het ensemble was ook hier goed bewaard maar sterk gefragmenteerd. De datering is eveneens te situeren in de 14^e eeuw.

¹⁵ KALSHOVEN & VAN DER LINDE 2017

Overig

Bij de aanleg van het vlak werden in laag S1021 fragmenten van een vuurklok in hoogversierd aardewerk aangetroffen. Ter hoogte van het handvat van de vuurklok was een opmerkelijke decoratie aangebracht, namelijk een soort van kroon. De versiering is gedetailleerd uitgewerkt waarbij de gele sliblaag nog extra versierd werd met puntindrukken. De kroon zelf is uitgewerkt door het indrukken van de klei en deze nadien te voorzien van een sliblaag. De rand van de vuurklok was versierd met draperiemotief. Dergelijk rijk versierde vuurklokken werden eerder aangetroffen in Poperinge, bij pottersbakkersafval.¹⁶

Figuur 26: Detail van de aangetroffen vuurklok uit S1021

Verder werd nog een deel van een kruik aangetroffen waarbij zowel de rand, hals, oor en een deel van de buik bewaard was. Opmerkelijk is dat het oor versierd was met mespuntindrukken. Deze vondst werd gedaan tijdens de aanleg van het vlak in laag S1014.

¹⁶ KALSHOVEN & VAN DER LINDE 2017

Figuur 27: Kruik met mespuntindrukken uit S1014

4.4.6 Conservatie en behandeling

De ingezamelde vondsten hebben geen conservatie of behandeling nodig.

4.4.7 Potentieel op kenniswinst

De ingezamelde vondsten hebben in de eerste plaats een waarde als chronologische marker voor de antropogene sporen. De verdere archeologische en cultuurhistorische waarde van de vondsten wordt eerder laag ingeschat.

4.5 Metaal

4.5.1 Assessmentmethode

Alle metalen voorwerpen van Poperinge-Casselstraat zijn gedetermineerd. De bevindingen zijn ingevoerd in de 'vondstdeterminatietabel metaal'. De metaalsoort werd visueel bepaald. Enkele vondsten konden gedateerd worden op basis van typologie. Voor de datering van de overige vondsten werd gebruik gemaakt van de datering van de context, zoals werd vastgesteld door het assessment van het aardewerk of de stratigrafie.

Voor de inventarisatie van het metaal is gekozen voor het opstellen van een determinatietabel in Excel die volgende elementen bevat:

- Vondstnummer, werkputnummer en spoornummer
- Determinatie / omschrijving
- Metaalsoort

- Kwantificatie (aantal en gewicht)
- Datering
- Archeologische context en de datering van de context op basis van het aardewerk
- Bewaring en fragmentatie
- Uitgevoerde conservatie of röntgenopname
- Overige informatie

4.5.2 Inventaris en interpretatie

Er zijn in totaal 12 metaalvondsten gedaan (6 vondstnummers) (Tabel 4).

Tabel 4: Overzicht metaalvondsten.

Vnr.	WP	Vlak	Spoor	Laag	Context	Omschrijving	Materiaal	Datering context op basis van AW
12	1	1	1022		COUPE	Kopspeld	Cu	16 ^e -17 ^e eeuw
12	1	1	1022		COUPE	Fragment nagel	Fe	16 ^e -17 ^e eeuw
26	1	1	1014		PV	Loodje	Pb	14 ^e eeuw
28	1	1	1005		COUPE	Riemtong	Cu	14 ^e eeuw
32	1	1	1044	1	COUPE	Nagels	Fe	14 ^e eeuw
49	1	1	1021		AAVL	Deel van scharnier?	Fe	14 ^e eeuw
49	1	1	1021		AAVL	Fragment nagel?	Fe	14 ^e eeuw
50	1	1	1046		COUPE	Fragment mes?	Fe	14 ^e eeuw

Vondst 28 betreft een koperen riemtong (Figuur 28). Een riemtong is het metalen beslag dat aan het uiteinde van een leren riem is aangebracht, ter versteviging van het leer. Bij vondst 28 gaat om een eenvoudig exemplaar. De lengte bedraagt 43,66 mm. Twee plaatjes zijn aan elkaar vastgeklonken door één koperen popnagel. De lederkant heeft op de voorplaat een kleine ingevijlde versiering.

Een andere vermeldenswaardige vondst betreft een deel van waarschijnlijk een mes met versmalde heftkern (doornangel) (Figuur 29). Dergelijke messen komen voor tot circa 1600.

Figuur 28: Riemtong (vondst 28).

Figuur 29: Vondst 50.

4.5.3 Conservatie en behandeling

De ingezamelde vondsten hebben geen conservatie of behandeling nodig.

4.5.4 Potentieel op kenniswinst

De ingezamelde vondsten hebben in de eerste plaats een waarde als chronologische marker voor de antropogene sporen. De verdere archeologische en cultuurhistorische waarde van de vondsten wordt bijzonder laag ingeschat.

5 Synthese onderzoeksresultaten

5.1 Datering en interpretatie van de archeologische site

5.1.1 Algemeen

Tijdens de opgraving te Poperinge Casselstraat werden bewoningssporen teruggevonden uit de 13^e tot 20^e eeuw. Oudere sporen van bewoning of exploitatie werden niet aangetroffen. Op een naburig perceel ten westen van het plangebied werden wel sporen en vondsten uit de metaaltijden en Romeinse periode aangetroffen.

5.1.2 Occupatiefase 1

De oudste fase die kon worden vastgesteld was een middeleeuwse houtbouwfase ter hoogte van de Casselstraat. De houtbouwfase werd duidelijk geregistreerd in het profiel waarin verschillende verbrande, aangestampte leemlagen en mogelijk twee palen werden aangetroffen. De houten bewoning werd afgebrand waardoor er noodzaak was aan nieuwe leem om de huizen opnieuw op te trekken. Ter hoogte van de afgebrande woning werden twee leemwinningskuilen uit de 14^e eeuw aangetroffen. De eerste bewoning situeert zich bijgevolg vóór deze periode. De houtbouwfase klimt vermoedelijk op tot de 18^e eeuw. Bij het verwijderen van de huidige bebouwing kwam de zijgevel van huisnummer 69 vrij te liggen. Hier werden nog sporen van vakwerkbouw uit hout en leem aangetroffen, dat teruggaat tot de 18^e eeuw.¹⁷

5.1.3 Occupatiefase 2

Na de houtbouwfase werd de bebouwing versteend. Er werden een kelder met vloer en verschillend muurwerk dat meermaals hersteld en aangepast, aangetroffen. Ondermeer een post-middeleeuwse waterput, waterkelder, uitbraakspoor en recente kelder van de voormalige bebouwing werd aangetroffen. De post middeleeuwse bewoning kent een doorlopende fase waarbij er stelselmatig bijgebouwd werd tot op het moment van de sloop van de huidige bebouwing.

5.2 De onderzoeksresultaten in een ruimer archeologisch, historisch en cultureel kader

In de archeologienota kon volgende specifieke verwachting voor het plangebied opgesteld worden:

“Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kan niet met zekerheid gezegd worden of er archeologische waarden in het plangebied aanwezig zijn. Het plangebied werd niet specifiek bij naam vermeld in de historische bronnen. Wel gaat de Casselstraat terug op een Romeinse verbindingsweg tussen Cassel en Aardenburg. Daarnaast wordt op de cartografische bronnen minstens vanaf de 16^e eeuw bebouwing weergegeven ter hoogte van het plangebied. Daarnaast kunnen nog een aantal elementen aangehaald worden om een archeologische verwachting voor het plangebied op te stellen.

- *Ten eerste is er de **landschappelijke ligging** van het plangebied, namelijk op een hoger gelegen zone tussen de Bommelaarsbeek en de Poperingevaart. De nabijheid van waterlopen en de ligging op een iets hogere en drogere plek, maken de omgeving gunstig om zich te vestigen. De kans is dus groot dat hier in het verleden menselijke activiteit geweest is.*

¹⁷ Mondelinge communicatie Jan Decorte tijdens terreinbezoek.

- Ten tweede zijn er verschillende **archeologische indicatoren** voor menselijke aanwezigheid in de omgeving vanaf het neolithicum. De opgraving aan de Koestraat, net ten noorden van het plangebied, leverde sporen op die gelinkt kunnen worden aan een cultusplaats uit de bronstijd en Romeinse tijd. Daarnaast zijn er ook verschillende laatmiddeleeuwse afvalkuilen aangetroffen. Cartografische bronnen tonen eveneens aan dat het plangebied minstens vanaf de 16^e eeuw bebouwd was.
- De vermoedelijke **bodemopbouw** bestaande uit een AC-profiel (op basis van het bodemonderzoek aan de Koestraat), maakt de kans op steentijdsites klein. Zeker aangezien het terrein ook nog eeuwenlang bebouwd geweest is. De kans op de aanwezigheid van sporensites uit latere periodes is wel nog steeds hoog.

De kans bestaat dat de aanhoudende bebouwing tot op de dag van vandaag het terrein aan de kant van de Casselstraat deels verstoord heeft. De impact van deze verstoringen op het bodemarchief en de historische bebouwing is echter niet te achterhalen. De kans op het treffen van archeologische sporen is nog steeds hoog.”

De archeologische verwachting opgemaakt in de bureaustudie kon vrijwel volledig worden ingelost tijdens de opgraving. Ondanks dat het uiterst westelijke deel van het perceel niet meer opgegraven werd, werden toch veel sporen aangetroffen, ook aan de straatkant. In de archeologienota werd immers gesteld dat de huidige bebouwing mogelijk de resten aan de straatkant verstoord had. Door de opgraving kon worden vastgesteld dat onder de voormalige bebouwing nog een goed bewaard archeologisch niveau aanwezig was en dat dit maar weinig verstoring kende. Aan de straatkant bevond dit niveau zich op ca. 50 cm – mv, meer centraal en naar het westen tussen de 60 en 80 cm – mv.

Op het perceel ten noordwesten van het plangebied werden een bronstijd cultusplaats opgegraven en verschillende Romeinse sporen (opgraving Koestraat). Tijdens het huidige onderzoek werden echter geen vondsten sporen of vondsten gedaan daterend uit deze periodes. Mogelijk waren deze ooit aanwezig maar zijn deze verstoord door de middeleeuwse bewoning. In de kuilen werd geen residueel materiaal uit de metaaltijden of Romeinse periode aangetroffen, bijgevolg is het niet duidelijk of er binnen het plangebied activiteit en bewoning uit de metaaltijden en Romeinse periode was. Uit de historische bronnen kan wel afgeleid worden dat Poperinge al vanaf de 1^e eeuw v.C. bewoond werd door de *Menapii* en dat vanaf de veroveringen van Caesar het landschap ingedeeld werd als *Civitas Menapiorum* met Cassel als hoofdstad. Poperinge ontstond aan de kruising van de Romeinse heirbaan en de Vleterbeek.¹⁸

Het onderzoeksgebied en de omgeving werden vanaf de volle middeleeuwen volop geëxploiteerd, wanneer de akkerlanden ingenomen werden voor de hopteelt. Op de aangrenzende site aan de Koestraat werden eveneens tal van leemwinningskuilen aangetroffen met aardewerk en grote hoeveelheden verbrande leem. Deze werden geïnterpreteerd als afvaldump van de bewoning langs de Casselstraat. De hoeveelheid verbrand materiaal versterkt de interpretatie dat er langs de Casselstraat een heuse brand moet geweest zijn omstreeks de late 13^e, vroege 14^e eeuw. Op de site aan de Koestraat ter hoogte van de achtererven van de bebouwing aan de Casselstraat, bevonden zich de meeste en grootste leemwinningskuilen. Op deze achtererven werden tal van kleine paalkuilen aangetroffen die geïnterpreteerd kunnen worden als hopstaken. Dit veld kende meerdere gebruiksfasen, waarbij er een schaalvergroting plaatsvond vanaf de 15^e eeuw.

De oudste fase aan de Casselstraat gaat terug tot het einde van de 13^e eeuw, begin 14^e eeuw. Het is in deze periode dat Poperinge een grote bloei doormaakt als gevolg van de groeiende lakenindustrie. De bevolking groeide aan en het centrum werd uitgebreid langs de hoofdstraten, waaronder de Casselstraat. De kerk ten noorden van het plangebied en ook de eerste huizen werden gebouwd. De

¹⁸ DE CLEER 2013

achterliggende percelen werden gebruikt voor leemwinning en daarna als akkerland waarbij er vanaf de 15^e eeuw voornamelijk een focus was op de hopteelt.

In de 14^e eeuw begint de concurrentiestrijd om de lakenhandel met de stad Ieper. Ieper verkrijgt het monopolie op de lakenhandel maar Poperinge legt zich hier niet bij neer en het komt tot rellen. De eerste strijd vindt plaats rond 1341 waarbij de Ieperlingen Poperinge aanvallen. Bij de aanval wordt melding gemaakt van tal van brandstichtingen. Vanwege het vele verbrande materiaal aangetroffen op de site aan de Koestraat, de aangetroffen verbrande leemlagen in het profiel aan de Casselstraat en het 14^e-eeuws materiaal uit de leemwinningskuilen kan voorzichtig gesteld worden dat de eerste houtbouwfase vernietigd is bij deze eerste strijd omstreeks 1341.^{19 20}

Na de brand en vernielingen worden onderhandelingen getroffen en Poperinge krijgt opnieuw het recht om (in mindere mate) aan lakenhandel te doen. Vanaf het begin van de 16^e eeuw breekt er opnieuw een donkere periode aan voor Poperinge vanwege de Frans-Spaanse oorlogen. Opnieuw komt het tot brand, belegeringen, hongersnood en ziekte.²¹ Bijgevolg is het zeker mogelijk dat de tweede houtbouwfase, net voor de versterking van het terrein, hier opnieuw afgebrand werd en (een deel van) het onderzoeksgebied en de directe omgeving voor een tijd verlaten werd. In het profiel konden meerdere (verbrande) vloerniveaus aangetroffen worden. In vergelijking met het 14^e-eeuws materiaal werd een kleine hoeveelheid aardewerk uit de 15^e, 16^e, 17^e eeuw aangetroffen, waardoor deze hypothese wel plausibel lijkt, al valt een continue bewoning ook niet uit te sluiten vanwege het achtergelegen hopenveld. Ondanks de oorlogsprikelen bloeit de hopteelt vanaf de 15^e eeuw en nam deze enkel maar toe in de 16^e en 17^e eeuw.

Nadien wordt het plangebied opnieuw in gebruik genomen en start de versterking van het plangebied waarbij de straat voornamelijk een woon- en handelsfunctie krijgt met een toenemende concentratie aan winkels richting het centrum. Vandaag staat er nog voornamelijk 19^e-eeuwse lintbebouwing met lage arbeiderswoningen. In de laatste decennia worden de huizen vernieuwd en wordt courant vakwerkbouw uit de 18^e eeuw aangetroffen.²²

5.3 Aanwezigheid archeologisch erfgoed na de opgraving

5.3.1 Niet opgegraven archeologisch erfgoed

Voor het plangebied zelf diende de opgraving te gebeuren tot een 50 tal cm onder het maaiveld aangezien de vloerplaat ook maar zo diep ging. Plaatselijk mocht wel verdiept worden daar waar de leidingen en waterputten/septische putten kwamen. Ondanks de geringe diepte van het archeologisch vlak werd de moederbodem aangetroffen. Bijgevolg is er voor de opgegraven zone geen archeologisch erfgoed meer aanwezig.

Oorspronkelijk diende het westelijke deel van het plangebied ook opgegraven te worden vanwege de bouw van een loods. Er werd echter geen vergunning verkregen voor deze werken, en bijgevolg werd afgezien van de geplande werken in dit deel. Een opgraving was daar bijgevolg niet meer nodig. Deze zone vormt de verbinding tussen de site aan de Koestraat en de Casselstraat 67. Er kan dus met zekerheid gesteld worden dat er binnen deze zone archeologische sporen aanwezig zijn (mogelijk leemwinningskuilen). Sporen van de laatmiddeleeuwse bewoning worden hier in mindere mate verwacht aangezien deze zich voornamelijk aan de straatkant bevonden. Dit kan echter niet uitgesloten worden. Mogelijk bevinden zich in deze zone ook sporen uit de metaaltijden en de Romeinse periode, zoals aangetroffen aan de Koestraat. Bijgevolg is de westelijke zone van het

¹⁹ KALSHOVEN & VAN DER LINDE 2017

²⁰ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021 ID: 4005

²¹ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021 ID: 14148

²² INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021 ID 4005

plangebied Casselstraat 67 wel nog interessant om te onderzoeken wanneer hier in de toekomst ingrepen worden gepland. De westelijke zone van het terrein kan dus een grote aanvulling zijn op de reeds vergaarde kennis op de terreinen aan de Casselstraat 67 en de Koestraat.

5.4 Onderzoeksvragen: antwoorden

Bodem, stratigrafie en paleolandschap

- Op welke hoogte bevindt zich de natuurlijke bodem?
 - o De moederbodem werd aangesneden vanaf een diepte van 50 cm. Richting het westen bevond de moederbodem zich iets dieper vanwege het natuurlijke niveauverschil.
- Welke zijn de waargenomen horizonten in de bodem, beschrijving + duiding?
 - o Binnen het plangebied kon een A-C horizont vastgesteld worden waarbij de bodem een zandlemige textuur had en geen profielontwikkeling. Een B-horizont zoals bij het aangrenzend perceel, ter hoogte van de Koestraat, werd niet aangetroffen.
- Wat is de relatie tussen de bodem, de landschappelijke context en de archeologisch sites?
 - o Het plangebied is gelegen in de vallei van de Poperingevaart waarbij het terrein zelf op een iets hoger gelegen zone ligt tussen de depressies van de Bommelaarsbeek en de Poperingevaart. Het plangebied zelf is al vanaf de 16^e eeuw op de historische kaarten weergegeven en bebouwd. Hierdoor wordt het terrein op de bodemkaart gekarteerd als bebouwde zone. De originele bodem is door de mens in het verleden met zekerheid bewerkt. Ter hoogte van de middeleeuwse achtervelden en akkerlanden, voornamelijk ten westen van het plangebied, worden de oorspronkelijke bodems nog gekarteerd (Lca). Het gaat hierbij voornamelijk om zandleembodems met een textuur B-horizont of zandleembodems zonder profielontwikkeling. Tijdens de opgraving aan de Koestraat, grenzend aan het plangebied, kon volgende vaststelling worden gemaakt:

Het plangebied maakt deel uit van de zuidelijke uitloper van een kopje, gelegen op een hoge rug tussen twee beekdalen in. De afzettingen bestaan uit fluvioperiglaciale afzettingen met een afwisseling van lemige en zandige afzettingen. In het noordelijk deel van het plangebied zijn in de lemige afzettingen een Bt-horizont ontstaan. Door bioturbatie is de B-horizont in grote delen van het plangebied niet meer herkenbaar. Meer ten noordwesten, zuiden en zuidoosten heeft zich vermoedelijk nooit een B-horizont ontwikkeld en gaat de bodemopbouw meer richting een matige natte zandleembodem zonder profiel ipv een zandleembodem met textuur B-horizont. De top van de moederbodem, de C-horizont, is door bioturbatie en mogelijk door verploeging verstoord.²³
 - o Algemeen kan gesteld worden dat het plangebied voor deze opgraving een A-C opbouw kent zonder de ontwikkeling van een B-horizont.
- Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?
 - o Naar alle waarschijnlijkheid heeft zich hier van nature een gewoon A-C profiel ontwikkeld.
- Wat is de relatie tussen de stratigrafie van het terrein en de verschillende sites (per occupatiefase)?

²³ KALSHOVEN & VAN DER LINDE 2017

- Op het terrein konden twee occupatiefasen vastgesteld worden. De jongste fase bevond zich net onder het maaiveld en bestond uit divers muurwerk.
- Onder de versteningsfase werden aangestampte leemlagen aangetroffen in een profiel met mogelijk palen. Deze bevonden zich meteen op de moederbodem.

Sporen en structuren algemeen

- Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving. Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen? Hoe is de bewaringstoestand van de sporen? Wat is de relatie tussen de bodem en de archeologische sporen?
 - Op het terrein werden voornamelijk leemwinningskuilen aangetroffen. De bewaring hiervan was goed. Het muurwerk was op sommige plaatsen eveneens goed bewaard. Een keldervloer kon eveneens worden vastgesteld. Van het opgaand muurwerk waren telkens enkele lagen bewaard.
- Sluiten de aangetroffen sporen en vondsten aan bij de resultaten van de opgraving aan de Koestraat?
 - De sporen aangetroffen bij deze opgraving sluiten volledig aan bij de opgraving aan de Koestraat en versterken de bevestiging dat er een houtbouwfase ter hoogte van de Casselstraat aanwezig was vanaf de 14^e eeuw.
- Kunnen de aangetroffen sporen en vondsten gelinkt worden aan de voormalige Romeinse verbindingsweg tussen Cassel en Aardenburg?
 - Tijdens de opgraving werden geen sporen aangetroffen die wijzen op een occupatie in de Romeinse periode of de metaaltijden. In de kuilen werd geen residueel materiaal uit deze perioden aangetroffen waardoor deze bewoning zich vermoedelijk meer ten westen situeerde.
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
 - De leemwinningskuilen kunnen vrijwel allemaal in dezelfde periode gesitueerd worden. De leemlagen aangetroffen in het profiel zijn te linken aan de houtbouwfase uit de 13e tot 18e eeuw.
 - Het aangetroffen muurwerk behoort tot de voormalige bewoning uit de postmiddeleeuwen tot nieuwste tijd.
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
 - De sporen kunnen gedateerd worden in de late middeleeuwen en de nieuwste tijd.
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten? Zo ja, hoeveel niveaus zijn te onderscheiden? Wat is de omvang? Komen oversnijdingen voor?
 - Funeraire contexten werden niet aangetroffen op het terrein. Meer ten westen, aan de Koestraat, werden wel funeraire contexten aangetroffen.
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?
 - De oudste sporen op het terrein zijn de verschillende leemwinningskuilen die gegraven werden om de houtbouwhuizen aan de Casselstraat te vervaardigen, dit vanaf de 13^e eeuw. Uit de historische bronnen bleek er een brand te zijn in 1341. Mogelijk is de vernieling van de eerste houtbouwphase op het terrein hier aan te linken. In de leemwinningskuilen ter hoogte van deze bebouwing werd verbrand materiaal aangetroffen en aardewerk dat aansluit bij de datering van 1341. Ter hoogte van de

Koestraat werd ook verbrand materiaal in de leemwinningskuilen aangetroffen, wat de hypothese van brand in deze periode versterkt. Na de brand werd opnieuw een houtbouw opgericht langs de Casselstraat. Dit verklaart ook de verschillende leemlagen aangetroffen in het profiel. Mogelijk werd deze houtbouw in de 16^e eeuw afgebrand. De historische bronnen maken melding van branden en er werd een kleine hoeveelheid aardewerk aangetroffen. Een continue bewoning kan echter niet worden uitgesloten.

- De achtererven tijdens de houtbouwfase, en mogelijk nog enkele eeuwen daarna, waren in gebruik voor de hopteelt. Mogelijk kan de bewoning langs de Casselstraat in verband gebracht worden met deze teelt. De Casselstraat was eveneens een belangrijke invalsweg voor de handel waaronder de lakennijverheid in de 13^e en 14^e eeuw. Mogelijk kan de bewoning ook met deze handel in verband gebracht worden.
- Na de houtbouwfase vond de verstening van de bewoning plaats en dit omstreeks de 18^e eeuw tot op heden.
- Wat is de vastgestelde bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
 - De bewaringstoestand was goed.

Bewoning

- Zijn er sporen van oudere bouwfases, voor de 16de eeuw? Hoe was het terrein toen ingericht en wat was de functie van het terrein? Wat was de relatie met het zich toen volop ontwikkelende stedelijk weefsel van de stad?
 - De oudste bewoningsfase op het terrein situeert zich in de 13^e en 14^e eeuw, wanneer de lakennijverheid bloeide in de stad Poperinge. Door de economische bloei groeide de bevolking en werd stelselmatig bewoning toegevoegd ter hoogte van de Casselstraat. De kerk ten noorden werd eveneens in deze periode opgericht.
- Kan de kennis over de algemene chronologie van de verwachte bewoning verfijnd worden a.d.h.v. de onderzoeksresultaten?
 - Ja, er kan een gedetailleerde fasering van de archeologische site opgesteld worden.
- Kan men op basis van het sporenbestand deze chronologie opdelen in meerdere perioden?
 - Ja, er kan als het ware een tijdslijn gecreëerd worden vanaf de 13^e eeuw tot op vandaag.
- Zijn er sporen van afbraak of renovatie aangetroffen?
 - Er is sprake van herbouw in de houtbouwfase op het terrein. Nadien werd deze afgebroken/afgebrand en vervangen door een stenen muurwerk. Hierbij zijn gedurende de laatste eeuwen en decennia aanpassingen gedaan. Zo is er een waterkelder aangetroffen waarin recent nog een betonnen constructie werd gemaakt. Deze was tot kort voor de sloop nog in gebruik.
- De verwachte structuren worden gedateerd op basis van historische cartografie. Zijn er aanwijzingen die deze datering tegenspreken?
 - Het plangebied wordt op de historische kaarten weergegeven vanaf de 16^e eeuw. Echter kon bewijs gevonden van nog oudere bewoning die niet op kaartmateriaal te vinden zijn.
- Wat is de relatie tussen deze oudere bouwfases en de huidige bouwfase: ruimtelijk, structureel,...?

- Er werd steeds overbouwd. De bewoningssporen zijn allen te situeren langs de Casselstraat.

Vondstmateriaal

- Tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren de vondsten, en wat is de vondstdichtheid en de conserveringsgraad?
 - Tijdens de opgraving konden 716 scherven ingezameld worden, wat gezien de kleine oppervlakte van de site een vrij aanzienlijk aantal is. Hierbij ging het in de eerste plaats om een standaard ensemble huisraad waaronder tal van kookkannen, kannen, kruiken, kogelpotten en borden. De vondsten dienen niet te worden geconserveerd.

6 Samenvatting

Naar aanleiding van de bouw van een nieuwe woning werd door BAAC Vlaanderen een opgraving uitgevoerd voor het plangebied Poperinge Casselstraat 67.

Het onderzoek werd uitgevoerd tussen 5 en 9 maart 2021 onder leiding van erkende archeoloog Robrecht Vanoverbeke. Hij werd hierbij bijgestaan door de archeologen Emmy Van Laere, Kirsten Note en Stefanie Sadones.

Er werd één werkput aangelegd met een totale oppervlakte van 132 m².

Er werd één vlak aangelegd. Het vlak lag hoger ter hoogte van de straatkant en helde af richting het noordwesten. De hoogte van het vlak bedroeg aan de straatkant ca. +20,88 en +21,00 m TAW. Het westelijk deel van het terrein werd aangelegd op ca. +20,75 m TAW. Het maaiveld was gelegen tussen +21,25 m en +21,40 m TAW. Hierbij lag de straatkant hoger ten opzichte van de achterkant van het plangebied. Algemeen werd het vlak op ca. 0,5 m diepte ten opzichte van het maaiveld aangelegd.

Binnen de werkput werden verschillende antropogene sporen aangetroffen waaronder lagen, kuilen en muurwerk. In totaal werden 48 spoornummers uitgeschreven. De voormalige bebouwing was duidelijk ondiep gefundeerd waardoor de onderliggende lagen en sporen nog in goede staat waren. De aangetroffen sporen dateren uit de late middeleeuwen tot de nieuwste tijd. De site kan chronologisch worden onderverdeeld in twee verschillende fasen:

De oudste sporen op het terrein zijn leemwinningskuilen die gegraven werden om de houtbouwhuizen aan de Casselstraat te vervaardigen, dit vanaf de 13^e eeuw. Uit de historische bronnen bleek er een brand te zijn in 1341. Mogelijk is de eerste houtbouw fase op het terrein hier aan te linken. In de leemwinningskuilen ter hoogte van deze bebouwing werd verbrand materiaal aangetroffen en aardewerk dat aansluit bij de datering van 1341. Ter hoogte van de Koestraat werd ook tal van verbrand materiaal in de leemwinningskuilen aangetroffen wat de hypothese van brand in deze periode versterkt. Na de brand werd opnieuw een houtbouw fase gestart langs de Casselstraat. Dit verklaart ook de verschillende leemlagen aangetroffen in het profiel. Mogelijk brandde deze houtbouw in de 16^e eeuw opnieuw af. De historische bronnen maken immers meldingen van branden en er werd een kleine hoeveelheid aardewerk uit deze periode vastgesteld. Een continue bewoning is echter niet uitgesloten. De vakwerkbouw kan oplopen tot en met de 18^e eeuw waarna een versterking van het plangebied doorgevoerd wordt.

De achtererven tijdens de houtbouw fase, en mogelijk nog enkele eeuwen daarna, waren in gebruik voor de hopteelt. Mogelijk kan de bewoning langs de Casselstraat ook in verband gebracht worden met deze teelt. De Casselstraat was eveneens een belangrijke invalsweg voor de handel waaronder de lakennijverheid in de 13^e en 14^e eeuw. Mogelijk kan de bewoning ook met deze handel in verband gebracht worden.

Na de houtbouw fase vond de versterking van de bewoning plaats en dit omstreeks de 18^e eeuw tot op heden.

Algemeen kan gesteld worden dat de resultaten van de opgraving aan de Casselstraat interessante resultaten opgeleverd hebben voor dergelijk kleine oppervlakte. Verder onderzoek in de directe omgeving kan nog een grote kennisvermeerdering opleveren om bijvoorbeeld het hiaat tussen de Romeinse periode en de late middeleeuwen op te vullen.

7 Lijsten

7.1 Figurenlijst

Figuur 1: Zicht op huis (nr 69) met versteviging en de recente kelder.	11
Figuur 2: Constructie om de woning te stutten.	11
Figuur 3: Profiel W-O.....	15
Figuur 4: Profiel ter hoogte van de straatkant.	20
Figuur 5: Profiel 1.1 (deel).....	21
Figuur 6: Profiel 1.1 (deel).....	21
Figuur 7: Coupe van kuil S1006 centraal in vak 1.....	21
Figuur 8: Coupe van kuil S1005 ten zuiden van vak 1.	22
Figuur 9: Overzicht kuilen in vak 2.	23
Figuur 10: Overzicht kuilen in vak 3.	23
Figuur 11: Overzicht kuilen in vak 3 achteraan het terrein.	24
Figuur 12: Overzicht vak 1 met aan de straatzijde de voorgevel en uitbraakspoor. Eveneens zicht op de kuilen S1006 (centraal) en S1005 (rechts).	25
Figuur 13: Overzichtsfoto S1011.	26
Figuur 14: Overzicht vak 2 met zicht op S1024	27
Figuur 15: Overzicht waterkelder.....	27
Figuur 16: Overzicht vak 3 met waterput S1030.....	28
Figuur 17: Detail S1030.	28
Figuur 18: Overzicht vlak 1, vak 1 aan de straatzijde van het plangebied.	29
Figuur 19: Overzicht kelder met vloer (S1011) vlak 1.	29
Figuur 20: Overzicht vlak 1, vak 2.	30
Figuur 21: Overzicht vlak 1 vak 3 ter hoogte van de ronde waterput (S1030).	30
Figuur 22: Overzicht vlak 1, vak 3 ten westen van de waterput (S1030).	31
Figuur 23: Overzicht vlak 1, vak 3 in het meest westelijke deel van het plangebied.....	31
Figuur 24: Biconische beker gevonden aan de Koestraat, hetzelfde type werd aangetroffen te Poperinge Casselstraat 67.....	35
Figuur 25: Fragment van versierde fragment vuurklok.....	35
Figuur 26: Detail van de aangetroffen vuurklok uit S1021	36
Figuur 27: Kruik met mespuntindrukken uit S1014	37
Figuur 28: Riemtong (vondst 28).....	39
Figuur 29: Vondst 50.	39

7.2 Plannenlijst

Plan 1: Plangebied op topografische kaart (digitaal; 1:10000; 13-04-2021).....	2
Plan 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB) (digitaal; 1:250; 13-04-2021).....	3
Plan 3: Plangebied op kadasterkaart (GRB) met projectie van de aangetroffen sporen/vondstconcentraties (digitaal; 1:250; 30-04-2021).....	4
Plan 4: Plangebied met voormalige inplanting van de toekomstige bebouwing. Niet vergunde deel in het blauw omkaderd.....	9
Plan 5: Algemeen sporenplan van het onderzoek (digitaal; 1:1; 30-04-2021).....	18
Plan 6: Weergave van de vlakhoogtes (digitaal; 1:1; 10-03-2021).....	19

7.3 Tabellenlijst

Tabel 1: Spoortypes en aantallen.....	19
Tabel 2: Vondsten.....	32
Tabel 3: Geraadpleegde specialisten.....	32
Tabel 4: Overzicht metaalvondsten.	38

8 Bibliografie

- AGIV, 2021. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Grootschalig Referentiebestand (GRB). Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- DE CLEER, S., 2013. *Archeologische prospectie met ingreep in de bodem Poperinge, Burgemeester Bertenplein 22, BAAC rapport, Bassevelde*.
- DOV VLAANDEREN, 2021. Databank Ondergrond Vlaanderen, neogeen/paleogeen (tertiair). Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- DE GEYTER, G., 2001. *Toelichting bij de geologische kaart van België, Vlaams gewest, Kaartblad 27-28-36 Proven-IEPER-Ploegsteert*, Brussel.
- INVENTARIS ONROEREND ERFGOED, 2021. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at: <https://inventaris.onroenderfgoed.be>.
- KALSHOVEN, M. & VAN DER LINDE, C.M., 2017. *Cultusplaats in de achtertuin. Sporen uit de late bronstijd tot en met de nieuwe tijd in Poperinge (Koestraat). BAAC rapport A-13.0116, 'S Hertogenbosch*.
- DE MOOR, G. & MOSTAERT, F., 1993. *Geomorfologische kaart van België 1:50000*., Leuven.
- VERHAEGHE, C. & SAELENS, D., 2020. *Archeologienota: Poperinge, Casselstraat 67. BAAC Vlaanderen Rapport Nr. 1420*,

9 Bijlagen

9.1 Sporenlijst

9.2 Vondstenlijst

9.3 Profielregistratie